

circunstàncies *aun con estas circunstancias*» i junt amb «*ni aduc*: ni a ún, ni apenas, siquiera», també «se usa para significar la duración o existencia de alguna cosa en el estado anterior, para afirmar la igualdad de una cosa a otra de que se habló antecedentemente». I de fet així escriu alguna vegada Mn. AntMAlcover «vaig agrair llavò i seguesch *aduch* agraint l'interés que En Ferrà demostrava pel Diccionari» (BDLC xi, 1920, 328). — ² El que escriviren de bo sobre el cat. *adhuc* Tallgren, i Spitzer en els començos de la nostra filologia ja figura més elaborat ací. Remeto tanmateix als seus treballs, on pot quedar encara algun detall útil: *Glanures* iv, 94; Spitzer, *NphMgn.*, 1913, 157ss.; *ZRPb.* LI, 299.

ADÍ, 'ufana, substància', mot local del Maestrat, de l'àr. *dîn*, pròpiament 'religió, llei, costum', prengué vulgarment el sentit de 'força, vigor', *EntreDL.* III, p. 143.

Adiamantar, V. *diamant* *Adiar*, V. *dia* *Adició* (d'herència, a distingir d'*addició*), V. *eixir*, *ir* *Adient*, V. *dir* *Adimplir*, V. *omplir* *Adinàmia*, *adinàmic*, V. *dinàmic* *Adinerar*, *adinerat*, V. *diner*

ADIP, 'xacal', de l'àr. *dî'b* id. □ 1.ª doc.: textos valencians de 1449 i de c. 1500 (*Procés de les Olives*).

També sembla ser el mot *adib* que figura en el *Torcimany* d'Aversó (1337.4) i en el dicc. de rims de JMarc. En cast. ant. *adive* (veg. DCEC).

ADIPÓS, derivat savi del ll. *adeps*, *adipis* 'greix'. □ 1.ª doc.: DOrt. 1917.

DERIV.: *Adipositat*. *Adiposi*. *Adipic*. *Adipo-* forma prefixada en cpts. cultes del mateix mot: *adipocel·lulosa*, *adipocera* [-*cire*, 1968, *SLitCosta*, forma afrancesada]. Del gr. *ἀλειψω* mot germà i del mateix sentit del ll. *adeps*, deriven *ἀλειψω* 'jo unto' i *συναλειψω* 'jo confonc, mesclo', i d'aquest, *συναλοιφή*, ll. *synaloepha*, pròpiament 'fusió, acció de fondre o confondre', d'on es prengué el terme poètico-gramatical *sinalefa* [c. 1390, *sinolimfa*, *Torcimany* d'Aversó, I, 268; *sinalefa*, 1805, Belv.]. *Alifàtic* [c. 1925, Fontseré, anot. al DOrt.]. *Alípte* [S. xv, Cauliac; 1868, *SLitCosta*], pres del gr. *ἀλειπτών* 'untat'; *alípteri* [1868, *SLitCosta*], gr. *ἀλειπτήριον*.

CPT.: *Alicíclic* [DFA.] cpt. de *alifàtic* amb *cíclic*.

Adir, V. *eixir*, *ir*; V. *dir*

ADIVES, 'inflamació de la gola en les bèsties', de l'àr. *dî'ba* id. □ 1.ª doc.: 1412-18, A. d'Erill.

En el sirventès d'A. d'Erill: «tu est dret mul[1]: per ço-t beus les *adives*» (*Canç. Saragossa*, 241; veg. aclariments en la nova ed., *BABL* xxix, 216.156). «Haguf-m begut / ja les *adives*, / a mi nocives, / al cos y bossa», J. Roig (*Spill*, 2129). Com sembla comprovar l'aparició repetida en el *Procés de les Olives* («per a guarir-li aquelles *adives*», «trahent ab l'açot

les *adives*», 5v, 9r) i com ho prova el text del *Somni de J. Joan* —«que puix que no-ls hi han untat / d'oli d'olives, / li han crescut tant les *adives* (...)» 2943— els guarien aquesta malaltia amb l'aplicació d'oli; això explica l'alteració fonètica que, per etimologia popular, sofrí el mot en portuguès antic: «tres bestas nom vi de maior cajom, / nem perdudas tam sem razom: / ca teendo-as sãas e vivas / e bem sangradas com sazom, / moierom-lhi todas com *olivas*», *Canç. de Dom Denis* (ed. Lang), v. 2772; ¹ avui *olivas* o *olivias* en el Ribatejo (*RLus.* xvii, 116 n. 1).

En castellà es documenta des del *Libro de los Cavallos*, 29.21, de fi del S. XIII, i allí els textos medievals ho escriuen sempre amb *-v-* (*adivas*): J. Ruiz, *Gaya* de Segovia (p. 48) i Nebrija. Per a l'aclariment de l'etimologia i història del mot en romànic són bàsics el *Gloss.* de Dozy, i l'article de C. Michaëlis de Vasc., *RLus.* xiii, 428-30. Per etimologia popular, en castellà més tardà, *adivas* es canvià en *abivas* [princ. S. XVII, dicc. de Victor] i des d'allí això es transmeté al fr. *avives* [1530],² it. *vivole*, d'on l'al. *feibel*, *feifel*, i angl. *vives*, *fiwes*. Mentre que el català i el castellà antic conservaren la forma aràbiga originària. Mal guiat pel deplorable dicc. d'Eguílaz, *AlcM* entén erròniament que la transmissió (que fou de l'àrab al romànic) es féu en sentit contrari. Vegeu-hi en canvi l'oportuna il·lustració de la frase *beure's les adives*.

¹ Desitjar-ne a una bèstia era la maledicció clàssica entre mossos de llaurança: «aquí, Naranjo! A, Bragado! / Malas *adibas* te den / --- O, pues si dexo el arado, / la aguixada os he de her / entre los cuernos pedazos», Vélez de Guevara, *La Serrana de la Vera*, v. 056. — ² Veg. W. F. Schmidt, *BhZRPb.* LIV, 77-79; Sainéan, *Sources Indig.* I, 246.

Adivinar, *adivi*, *adivinança*, *adivineta*, V. *déu* *Adjaent*, *adjaent*, *adjacència*, V. *jeure* *Adjecció*, *adjectiu*, *adjectivar*, V. *gitar* *Adjudar*, V. *ajudar* *Adjudicar*, *adjudicatari*, V. *jutge* *Adjutor*, *adjutori*, *adjuva*, *adjuvant*, *adjuvar*, V. *ajudar* *Admesa*, *admetent*, *admetre*, V. *metre*

ADMINICLE, pres del ll. *adminiculum* 'puntal, aspre', 'ajuda'. □ 1.ª doc.: 1671.

DERIV.: *Adminicular*. *Adminiculatiu* [S. xv, *AlcM*].

Administració, *administrador*, *administrar*, *administratiu*, V. *ministre* *Admirable*, *admiració*, *admirand*, *admirar*, V. *mirar* *Admirall*, *admirant*, V. *almirall* *Admissible*, *admissió*, V. *metre* *Admixtió*, V. *mesclar* *Admonició*, *admonir*, *admonitar*, *admonitor*, *admonitori*, V. *monitor* *Adnascència*, *adnascent*, *adnat*, V. *néixer*

ADOBAR, 'arranjar, reparar', abans sobretot 'reparar armes o fortificacions' (i també 'assaonar pells', 'preparar un menjar'), i primitivament 'armar cavaller donant-li un cop a l'espatlla': del fràncic *DUBBAN 'empènnyer', 'copejar', a causa del costum de pegar el